

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-
ДОРОЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

2018

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол __ від ____

Укладач:

Шевченко І.Ю.

Відповідальний за випуск:

Іванілов О.С.

Харків, ХНАДУ, 2018

Укладач: доц. Шевченко І.Ю.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Регіональна економіка» належить до циклу нормативних навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Метою викладання дисципліни є формування у студентів знань, умінь та уявлень щодо теоретичних і науково-методологічних засад регіонального розміщення продуктивних сил, формування регіональних соціально-економічних систем, економічного районування та управління регіональним розвитком в умовах трансформаційних процесів у національній економіці та активізації інтеграційних процесів.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні і науково-методологічні засади регіонального розміщення продуктивних сил, формування регіональних соціально-економічних систем, економічного районування та управління регіональним розвитком.

Після вивчення дисципліни майбутній фахівець повинен:

знати: еволюцію теорій регіональної економіки; методологію регіональної економіки; місце регіональної економіки в системі наук; принципи, фактори та закономірності розміщення продуктивних сил і формування економіки регіону; фактори та закономірності економічного районування; економічне районування України; регіональні особливості розвитку економічного потенціалу України; напрями вітчизняної державної регіональної економічної політики та перспективи їх трансформації в контексті інтеграції України до Європейського Союзу.

вміти: застосовувати традиційні методи регіоналістики; ідентифікувати визначальні фактори регіонального розміщення продуктивних сил і формування регіонального економічного простору; розрізняти та характеризувати економічні райони; діагностувати проблеми та прогнозувати перспективи соціально-економічного розвитку регіонів; здійснювати комплексний аналіз економічного потенціалу регіонів; характеризувати пріоритетні напрями державної регіональної економічної політики; аналізувати ефективність державних цільових програм регіонального розвитку.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 1. РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Модуль 1. Теорії регіональної економіки.

Модуль 2. Методологія регіональної економіки.

Термінологічний словник

Регіональна економіка – це наука, яка вивчає розміщення виробництва, територіальну організацію господарства і формування регіональних соціально-економічних систем.

Початок розробки теорії розміщення виробництва відноситься до кінця XVIII – початку XIX ст. і був покладений послідовниками Д. Рікардо. У цей період найвідомішими були теорії Й. Тюнена і А. Вебера.

У 1933 році В. Крісталлер розробив теорію «центрального місця» і обґрунтував її емпіричними даними.

У 1944 році з'явилися роботи німецького економіста А. Льюша.

Поняття про регіональну науку (ідеологами якого були вчені У. Айзард і П. Хаггет) сформувалося у 50-х рр. XX ст.

Серйозні регіональні дослідження відбувалися і в СРСР. Основу теорії регіонального розвитку становило розуміння регіону як соціально-економічної системи (М.М. Некрасов, А.Ю. Пробст, О.Г. Гранберг, М.М. Паламарчук, О.М. Паламарчук, Ф.Д. Заставний, С.І. Дорогунцов, М.Г. Чумаченко та ін.).

Регіональна економіка як наука тісно пов'язана з такими науками як: соціально-економічна географія, розміщення продуктивних сил, регіонознавство, регіонологія, регіоналістика.

Методологія науки – це сукупність теоретичних положень та категорій, які відображають найбільш загальні й істотні зв'язки між явищами. У регіональній економіці виявлення зазначених зв'язків здійснюється завдяки застосуванню таких методів: метод системного аналізу, балансовий метод, картографічний метод, статистичний метод, метод економіко-математичного моделювання, метод соціально-економічного прогнозування, порівняльний метод, метод польових досліджень.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «регіональна економіка»?
2. У чому полягає мета і завдання регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни?
3. У чому полягає об'єкт і предмет регіональної економіки як науки та навчальної дисципліни?
4. Хто є суб'єктами регіональної економіки?
5. Що таке «регіон»?
6. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів Й. Тюнена.
7. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів А. Вебера.
8. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів В. Крісталлера.
9. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів А. Льоша.
10. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів У. Айзарда.
11. Охарактеризуйте теорію розміщення виробничих засобів П. Хаггета.
12. Опишіть етапи становлення регіональної науки в СРСР і сучасній Україні.
13. У чому полягає різниця між регіональною економікою та соціально-економічною географією?
14. У чому полягає різниця між регіональною економікою та розміщенням продуктивних сил?
15. У чому полягає різниця між регіональною економікою та регіонознавством?
16. У чому полягає різниця між регіональною економікою та регіонологією?
17. У чому полягає різниця між регіональною економікою та регіоналістикою?
18. Дайте характеристику методу системного аналізу.
19. Дайте характеристику балансовому методу.
20. Дайте характеристику картографічному методу.
21. Дайте характеристику статистичному методу.

22. Дайте характеристику методу економіко-математичного моделювання.

23. Дайте характеристику методу соціально-економічного прогнозування.

24. Дайте характеристику порівняльному методу.

25. Дайте характеристику методу польових досліджень.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Регіональна економіка – це ...

а) наука та навчальна дисципліна, що вивчає закони і закономірності функціонування й розвитку економіки країни у взаємодії з іншими країнами, а також на підставі пізнаних закономірностей обґрунтовує пріоритети державної економічної політики;

б) галузь економічної науки, об'єктом вивчення якої є господарство окремих територій країни, тобто її регіонів (господарство областей, районів, міст та ін.);

в) наука, яка вивчає взаємодію окремих економічних суб'єктів та досліджує механізм функціонування конкретних ринків;

г) немає вірної відповіді.

2. Регіональна економіка – це...

а) наука, яка вивчає розміщення виробництва, територіальну організацію господарства і формування регіональних соціально-економічних систем;

б) наука та навчальна дисципліна, що вивчає закони і закономірності функціонування й розвитку економіки країни у взаємодії з іншими країнами, а також на підставі пізнаних закономірностей обґрунтовує пріоритети державної економічної політики;

в) навчальна дисципліна, мета якої полягає у формуванні в студентів сучасного економічного мислення про торгівлю, глибокого комплексного розуміння місця і ролі торгівлі у відтворювальних процесах господарсько-фінансової діяльності;

г) немає вірної відповіді.

3. Що є предметом вивчення дисципліни «регіональна економіка»?

- а) продуктивні сили регіонів;
- б) регіональні аспекти економічних зв'язків і відносин;
- в) просторовий розвиток господарства, закономірності, принципи та фактори його формування і функціонування;
- г) всі відповіді вірні.

4. Що є об'єктом дослідження регіональної економіки?

- а) національне господарство;
- б) підприємство;
- в) господарство певного регіону;
- г) немає вірної відповіді.

5. Що з перерахованого не відноситься до завдань регіональної економіки як науки і навчальної дисципліни?

- а) розвиток та вдосконалення методології регіональних досліджень на основі врахування сучасних теоретичних напрямів;
- б) розробка наукових основ оптимальної трансформації структури соціально-економічних систем регіонів;
- в) вивчення процесів, що впливають на економіку регіонів;
- г) немає вірної відповіді.

6. Що з перерахованого не відноситься до завдань регіональної економіки як науки і навчальної дисципліни?

- а) дослідження проблеми більш широкого та повного залучення національних і світових ресурсів для розвитку господарства регіону;
- б) дослідження рівня спеціалізації, інтеграції і проблем комплексного розвитку регіонів та їх економічних зв'язків;
- в) аналіз економічної ефективності функціонування регіональних соціально-економічних систем;
- г) немає вірної відповіді.

7. Що з перерахованого не відноситься до завдань регіональної економіки як науки і навчальної дисципліни?

- а) прогнозування розвитку регіональних соціально-економічних систем;
- б) розробка й реалізація регіональних програм економічного і соціального розвитку;
- в) розширення та поглиблення змісту регіональних досліджень;
- г) немає вірної відповіді.

8. Що таке «регіон»?

а) територія, на якій функціонує і розвивається система зв'язків і залежностей між підприємствами та організаціями, розташованими в його межах;

б) підсистема соціально-економічного комплексу країни та його відносно самостійна частина із закінченим циклом відтворення, що має свою специфіку;

в) вірні відповіді а та б;

г) немає вірної відповіді.

9. Згідно Географічного енциклопедичного словника територія – це ...

а) адміністративно-територіальна одиниця в деяких зарубіжних країнах, що виокремлюється поряд з основною адміністративною одиницею за ознаками меншого освоєння;

б) частина поверхні землі з властивими їй природними, а також створеними в результаті людської діяльності властивостями і ресурсами;

в) частина поверхні земної кулі, що знаходиться під суверенітетом певної держави і включає сушу (материкову частину держави, острови й анклави), внутрішні й територіальні води, корисні копалини та повітряний простір;

г) всі відповіді вірні.

10. У понятійно-термінологічному словнику Е.Б. Алаєва регіон трактується як:

а) територія, на якій функціонує і розвивається система зв'язків і залежностей між підприємствами и організаціями, розташованими в його межах;

б) підсистема соціально-економічного комплексу країни та як його відносно самостійна частина із закінченим циклом відтворення, що має свою специфіку;

в) визначена територія, що відрізняється від інших територій низкою ознак і має певну цілісність, взаємопов'язаність елементів, що її складають;

г) територія як невід'ємна частина єдиного народногосподарського комплексу країни.

11. Коли сформувалося поняття про регіональну науку?

а) в 50-х роках ХХ ст.;

- б) в 60-х роках ХХ ст.;
- в) в 70-х роках ХХ ст.;
- г) в 80-х роках ХХ ст.

12. Який вчений був ідеологом поняття «регіональна наука»?

- а) У. Айзард;
- б) А. Льош;
- в) Й. Тюнен;
- г) В. Крісталлер.

13. Становлення та розвиток теорій розміщення продуктивних сил і регіональної економіки в Україні відбувалися під керівництвом...

- а) А. Льоша;
- б) В. Вернадського;
- в) М. Туган-Барановського;
- г) О. Русова.

14. Які зарубіжні вчені вважаються фундаторами «регіональної науки»?

- а) А. Вебер;
- б) У. Айзард;
- в) П. Хаггет;
- г) вірні відповіді б і в.

15. Початок розробки теорії розміщення виробництва відноситься до ...

- а) кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст.;
- б) кінця ХІХ – початку ХХ ст.;
- в) кінця ХХ – початку ХХІ ст.;
- г) немає вірної відповіді.

16. Початок розробки теорії розміщення виробництва був покладений ...

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюненом;
- в) А. Вебером;
- г) вірні відповіді б і в.

17. Чия теорія розміщення виробництва передбачала поняття «ізольована держава»?

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюнена;

- в) А. Вебера;
- г) вірні відповіді б і в.

18. Чия теорія розміщення виробництва передбачала розподілення природних зон на «локалізовані матеріали» та «розповсюджені матеріали»?

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюнена;
- в) А. Вебера;
- г) вірні відповіді б і в.

19. Який вчений запропонував показник «матеріальний індекс» (відношення ваги локалізованих матеріалів, що поступають на завод, до ваги готової продукції)?

- а) А. Льош;
- б) Й. Тюнен;
- в) А. Вебер;
- г) В. Крісталлер.

20. Який вчений запропонував показник «робочий коефіцієнт» (відношення витрат на робочу силу до сумарної ваги матеріалів, які витрачаються, і до готової продукції)?

- а) А. Льош;
- б) Й. Тюнен;
- в) А. Вебер;
- г) В. Крісталлер.

21. В чий теорії розміщення виробництва приділялася увага «агломераційній економії»?

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюнена;
- в) А. Вебера;
- г) вірні відповіді б і в.

22. Який вчений розробив теорію «центральных місць» і обґрунтував її емпіричними даними?

- а) А. Льош;
- б) Й. Тюнен;
- в) А. Вебер;
- г) В. Крісталлер.

23. Який вчений визначив оптимальні розміри ринкових зон мережею, яка складається з правильних шестикутників?

- а) А. Льюш;
- б) Й. Тюнен;
- в) А. Вебер;
- г) В. Крісталлер.

24. Яким вітчизняним ученим було вперше зроблено спробу визначення економічного району?

- а) Д.І. Менделєєвим;
- б) М.П. Огарьовим;
- в) М.М. Баранським;
- г) М.М. Колосовським.

25. Яка з цих наук вивчає особливості соціального, екологічного, економічного, політичного, культурного, духовного розвитку територіальних спільностей людей (соціумів) у системі, досліджуючи відтворення соціального життя на конкретній території?

- а) регіонологія;
- б) регіонознавство;
- в) регіоналістика;
- г) регіональна економіка.

26. Яка з цих наук вивчає економічні райони всіх рівнів та територіальну організацію господарства в них?

- а) регіонологія;
- б) регіонознавство;
- в) регіоналістика;
- г) регіональна економіка.

27. Яка з цих наук являє собою синтез підходів різних наук до регіональних досліджень?

- а) регіонологія;
- б) регіонознавство;
- в) регіоналістика;
- г) регіональна економіка.

28. Методологія науки – це ...

- а) закони, закономірності, принципи і фактори, на які спирається наука, і які є стрижнем її теорії;
- б) сукупність теоретичних положень та категорій, які відображають найбільш загальні й істотні зв'язки між явищами;
- в) вірні відповіді а та б;

г) немає вірної відповіді.

29. Передбачає використання комплексного підходу до вивчення прямих і зворотних взаємозв'язків між елементами територіальної економічної системи, і аналіз їх зіставлення ...

- а) метод системного аналізу;
- б) балансовий метод;
- в) картографічний метод;
- г) статистичний метод.

30. Допомагає визначити оптимальне співвідношення між ресурсами та їх використанням, між галузями спеціалізації регіону і галузями, які доповнюють територіальний комплекс ...

- а) метод системного аналізу;
- б) балансовий метод;
- в) картографічний метод;
- г) статистичний метод.

31. Передбачає обробку, аналіз і систематизацію статистичної інформації, дає можливість кількісно охарактеризувати фактори, які впливають на стан об'єктів, порівняти конкретні кількісні та якісні характеристики рівня розвитку

соціально-економічних систем регіонів ...

- а) метод системного аналізу;
- б) балансовий метод;
- в) картографічний метод;
- г) статистичний метод.

32. Комплекс наукових підходів та інструментів, що сформувався на стику економіки з математикою і кібернетикою, і сприяє моделюванню економічних процесів на регіональному рівні ...

- а) картографічний метод;
- б) статистичний метод;
- в) метод соціально-економічного прогнозування;
- г) метод економіко-математичного моделювання.

33. Сукупність наукових підходів та інструментів для створення прогнозів розвитку і функціонування регіональних соціально-економічних систем у майбутньому ...

- а) картографічний метод;
- б) статистичний метод;

- в) метод соціально-економічного прогнозування;
- г) метод економіко-математичного моделювання.

34. Використовується для збирання первинної соціально-економічної інформації в регіоні ...

- а) метод системного аналізу;
- б) балансовий метод;
- в) порівняльний метод;
- г) метод польових досліджень.

35. Використовують для зіставлення об'єктів як природних, так і перетворених у процесі господарської діяльності ...

- а) метод системного аналізу;
- б) балансовий метод;
- в) порівняльний метод;
- г) метод польових досліджень.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 2. РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ

Модуль 3. Принципи, фактори та закономірності регіонального розміщення продуктивних сил.

Модуль 4. Регіональний економічний простір.

Модуль 5. Економічне районування України.

Термінологічний словник

Продуктивні сили – це засоби виробництва (знаряддя праці та предмети праці), за допомогою яких виробляють матеріальні блага (здійснюють матеріальне виробництво), а також люди, що здатні до праці, мають певні навички й знання і приводять у дію ці засоби та вдосконалюють їх.

Продуктивні сили розміщуються у просторі відповідно до таких *принципів*: принцип раціонального розміщення виробництва; принцип збалансованості і пропорційності; принцип забезпечення екологічної рівноваги; принцип вирівнювання рівнів економічного розвитку районів та областей; принцип урахування міжнародного територіального поділу праці.

На процес розміщення продуктивних сил здійснюють вплив ряд *факторів*, об'єднані в такі групи: природно-географічні, демоекономічні, соціально-економічні, техніко-економічні, геополітичні.

Продуктивні сили розміщуються у просторі відповідно до таких *закономірностей*: закономірність територіального поділу суспільної праці; закономірність економії витрат на подолання просторового розриву між елементами виробництва; закономірність територіальної концентрації виробництва, його комплексності й агломерації населених пунктів; закономірність глобалізації і регіоналізації розвитку світового господарства.

Регіональний економічний простір – це поліструктурна системна сукупність ресурсів та суб'єктів господарювання і відносини між ними, що формують відповідні сфери діяльності в процесі економічного відтворення, забезпечують суспільне виробництво, обмін, розподіл і споживання матеріальних благ та послуг для потреб суспільства.

Економічне районування – це науково обґрунтований поділ країни на економічні райони, що склалися історично або формуються в процесі розвитку продуктивних сил на основі суспільного і територіального поділу праці.

Згідно із загальним (інтегральним) економічним районуванням виділяються три *підтипи економічних районів*:

- крупні або макроекономічні райони;
- середні або мезоекономічні райони;
- малі або мікроекономічні райони.

На території сучасної України дослідниками виділяються *8 макроекономічних районів*: Донецький (Донецька і Луганська області); Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька і Кіровоградська області); Східний (Харківська, Полтавська і Сумська області); Центральний (Київська і Черкаська області та м. Київ); Причорноморський (Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська і Херсонська області та м. Севастополь); Подільський (Вінницька, Хмельницька і Тернопільська області); Поліський (Волинська, Рівненська, Житомирська і Чернігівська області); Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська і Чернівецька області).

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «продуктивні сили»?
2. Назвіть і охарактеризуйте принципи розміщення продуктивних сил.
3. Назвіть і охарактеризуйте фактори, що визначають розміщення продуктивних сил.
4. Назвіть і охарактеризуйте закономірності розміщення продуктивних сил.
5. Що таке «регіональний економічний простір»?
6. Назвіть ознаки регіонального економічного простору.
7. Охарактеризуйте структуру регіонального економічного простору.
8. Назвіть і охарактеризуйте принципи формування регіонального економічного простору.
9. Назвіть і охарактеризуйте закономірності формування регіонального економічного простору.
10. У чому полягає сутність і значення економічного районування?
11. Що таке «економічний район»?
12. Назвіть і охарактеризуйте типи економічних районів.
13. Охарактеризуйте цільові функції різних типів економічних районів.
14. Назвіть і охарактеризуйте принципи економічного районування.
15. Назвіть критерії економічного районування.
16. Назвіть і охарактеризуйте чинники економічного районування.
17. Охарактеризуйте етапи історичного розвитку економічних районів на території України.
18. Дайте характеристику Донецькому економічному району.
19. Дайте характеристику Придніпровському економічному району.
20. Дайте характеристику Східному економічному району.
21. Дайте характеристику Центральному економічному району.

22. Дайте характеристику Причорноморському економічному району.
23. Дайте характеристику Подільському економічному району.
24. Дайте характеристику Поліському економічному району.
25. Дайте характеристику Карпатському економічному району.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Із соціальної точки зору, продуктивними силами є ...
 - а) сили, що забезпечують отримання прибутку;
 - б) сили, що забезпечують задоволення потреб населення відповідно до вимог певного історичного періоду розвитку суспільства;
 - в) сили, в результаті взаємодії яких створюється щось суспільно цінне, корисне;
 - г) сили, взаємодія яких сприяє збереженню природного середовища і сприятливих природних умов для життя людей.
2. З економічної точки зору, продуктивними силами є ...
 - а) сили, що забезпечують отримання прибутку;
 - б) сили, що забезпечують задоволення потреб населення відповідно до вимог певного історичного періоду розвитку суспільства;
 - в) сили, в результаті взаємодії яких створюється щось суспільно цінне, корисне;
 - г) сили, взаємодія яких сприяє збереженню природного середовища і сприятливих природних умов для життя людей.
3. Із суспільної точки зору, продуктивними силами є ...
 - а) сили, що забезпечують отримання прибутку;
 - б) сили, що забезпечують задоволення потреб населення відповідно до вимог певного історичного періоду розвитку суспільства;
 - в) сили, в результаті взаємодії яких створюється щось суспільно цінне, корисне;
 - г) сили, взаємодія яких сприяє збереженню природного середовища і сприятливих природних умов для життя людей.

4. З екологічної точки зору, продуктивними силами є ...

а) сили, що забезпечують отримання прибутку;

б) сили, що забезпечують задоволення потреб населення відповідно до вимог певного історичного періоду розвитку суспільства;

в) сили, в результаті взаємодії яких створюється щось суспільно цінне, корисне;

г) сили, взаємодія яких сприяє збереженню природного середовища і сприятливих природних умов для життя людей.

5. Головною продуктивною силою є ...

а) природа;

б) людина;

в) засоби виробництва;

г) немає вірної відповіді.

6. Принципи – це ...

а) необхідні і стійкі залежності між економічними явищами у процесі виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних благ і послуг;

б) прояв (процес) дії одного або певної сукупності економічних законів;

в) сукупність аргументів (причин), які зумовлюють особливості розвитку певних економічних процесів у конкретному регіоні;

г) стисло викладені науково обґрунтовані положення, тобто правила господарювання, якими мають керуватися суб'єкти економічної діяльності на певному етапі історичного розвитку.

7. Принцип збалансованості і пропорційності ...

а) зумовлює необхідність формування оптимальної структури господарського комплексу країни і регіонів, забезпечення економічно доцільних пропорцій між галузями спеціалізації, допоміжними й обслуговуючими галузями;

б) здійснюється за умови раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіону та передбачає формування екологічнобезпечного типу господарювання;

в) може бути здійснений у результаті всебічного врахування всіх основних факторів з пріоритетністю соціальних та екологічних;

г) немає вірної відповіді.

8. Принцип раціонального розміщення виробництва ...

а) зумовлює необхідність формування оптимальної структури господарського комплексу країни і регіонів, забезпечення економічно доцільних пропорцій між галузями спеціалізації, допоміжними й обслуговуючими галузями;

б) здійснюється за умови раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіону та передбачає формування екологічнобезпечного типу господарювання;

в) може бути здійснений у результаті всебічного врахування всіх основних факторів з пріоритетністю соціальних та екологічних;

г) немає вірної відповіді.

9. Принцип забезпечення екологічної рівноваги ...

а) зумовлює необхідність формування оптимальної структури господарського комплексу країни і регіонів, забезпечення економічно доцільних пропорцій між галузями спеціалізації, допоміжними й обслуговуючими галузями;

б) здійснюється за умови раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіону та передбачає формування екологічнобезпечного типу господарювання;

в) може бути здійснений у результаті всебічного врахування всіх основних факторів з пріоритетністю соціальних та екологічних;

г) немає вірної відповіді.

10. Принцип вирівнювання рівнів економічного розвитку районів та областей ...

а) зумовлює необхідність формування оптимальної структури господарського комплексу країни і регіонів, забезпечення економічно доцільних пропорцій між галузями спеціалізації, допоміжними й обслуговуючими галузями;

б) здійснюється за умови раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіону та передбачає формування екологічнобезпечного типу господарювання;

в) може бути здійснений у результаті всебічного врахування всіх основних факторів з пріоритетністю соціальних та екологічних;

г) немає вірної відповіді.

11. Фактори – це ...

а) прояв (процес) дії одного або певної сукупності економічних законів;

б) необхідні і стійкі залежності між економічними явищами у процесі виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних благ і послуг;

в) сукупність аргументів (причин), які зумовлюють особливості розвитку певних економічних процесів у конкретному регіоні;

г) стисло викладені науково обґрунтовані положення, тобто правила господарювання, якими мають керуватися суб'єкти економічної діяльності на певному етапі історичного розвитку.

12. До основних факторів розвитку та розміщення продуктивних сил не належать:

а) природно-географічні;

б) мікроекономічні;

в) демоекономічні;

г) техніко-економічні.

13. До природно-географічних факторів належить ...

а) загальна чисельність населення регіону та кількість економічно активного населення;

б) рельєф, клімат, мінеральні, водні, лісові, рекреаційні ресурси та їх економічна оцінка;

в) розвиток соціальної інфраструктури;

г) економіко-географічне положення країни та її регіонів.

14. До демографічних факторів належить ...

а) загальна чисельність населення регіону та кількість економічно активного населення;

б) рельєф, клімат, мінеральні, водні, лісові, рекреаційні ресурси та їх економічна оцінка;

в) розвиток соціальної інфраструктури;

г) економіко-географічне положення країни та її регіонів.

15. До соціально-економічних факторів належить ...

а) загальна чисельність населення регіону та кількість економічно активного населення;

б) рельєф, клімат, мінеральні, водні, лісові, рекреаційні ресурси та їх економічна оцінка;

в) розвиток соціальної інфраструктури;

г) економіко-географічне положення країни та її регіонів.

16. До техніко-економічних факторів належить ...

а) загальна чисельність населення регіону та кількість економічно активного населення;

б) рельєф, клімат, мінеральні, водні, лісові, рекреаційні ресурси та їх економічна оцінка;

в) розвиток науково-технічного прогресу;

г) економіко-географічне положення країни та її регіонів.

17. До геополітичних факторів належить ...

а) загальна чисельність населення регіону та кількість економічно активного населення;

б) рельєф, клімат, мінеральні, водні, лісові, рекреаційні ресурси та їх економічна оцінка;

в) розвиток науково-технічного прогресу;

г) економіко-географічне положення країни та її регіонів.

18. На даний час для багатьох регіонів країни найважливішими критеріями, які повинні враховуватися в першу чергу при виборі оптимального варіанта розміщення продуктивних сил, є:

а) природно-географічні;

б) демоекономічні;

в) соціально-економічні;

г) техніко-економічні.

19. Закономірності – це ...

а) необхідні і стійкі залежності між економічними явищами у процесі виробництва, обміну, розподілу та споживання матеріальних благ і послуг;

б) прояв (процес) дії одного або певної сукупності економічних законів;

в) сукупність аргументів (причин), які зумовлюють особливості розвитку певних економічних процесів у конкретному регіоні;

г) стисло викладені науково обґрунтовані положення, тобто правила господарювання, якими мають керуватися суб'єкти економічної діяльності на певному етапі історичного розвитку.

20. Що таке «економічний простір»?

а) господарська система, розвиток якої взаємозумовлений зв'язками між природою і суспільством та економічними відносинами між суб'єктами підприємництва;

б) насичена територія, що має багато об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, транспортні мережі, різноманітні об'єкти інфраструктури загального користування;

в) сфера господарської діяльності в межах певного середовища;

г) всі відповіді вірні.

21. Закономірність «впорядкованість та взаємоузгодженість» формування економічного простору полягає в ...

а) наявності високорозвинутих і депресивних регіонів, а також у прискореному або сповільненому перебігу процесів та явищ;

б) впорядковані стосовно один одного та знаходженні у взаємозалежності всіх елементів економічного простору;

в) нерозривною пов'язаністю з господарською діяльністю людини і розширенням з освоєнням нею ділянок простору (не лише територій, але й способів організації виробництва);

г) немає вірної відповіді.

22. Закономірність «розширення масштабів» формування економічного простору полягає в ...

а) наявності високорозвинутих і депресивних регіонів, а також у прискореному або сповільненому перебігу процесів та явищ;

б) впорядковані стосовно один одного та знаходженні у взаємозалежності всіх елементів економічного простору;

в) нерозривною пов'язаністю з господарською діяльністю людини і розширенням з освоєнням нею ділянок простору (не лише територій, але й способів організації виробництва);

г) немає вірної відповіді.

23. Закономірність «нерівномірність розвитку елементів» формування економічного простору полягає в ...

а) наявності високорозвинутих і депресивних регіонів, а також у прискореному або сповільненому перебігу процесів та явищ;

б) впорядковані стосовно один одного та знаходженні у взаємозалежності всіх елементів економічного простору;

в) нерозривною пов'язаністю з господарською діяльністю людини і розширенням з освоєнням нею ділянок простору (не лише територій, але й способів організації виробництва);

г) немає вірної відповіді.

24. Закономірність «циклічність» формування економічного простору полягає в ...

а) наявності високорозвинутих і депресивних регіонів, а також у прискореному або сповільненому перебігу процесів та явищ;

б) впорядковані стосовно один одного та знаходженні у взаємозалежності всіх елементів економічного простору;

в) нерозривною пов'язаністю з господарською діяльністю людини і розширенням з освоєнням нею ділянок простору (не лише територій, але й способів організації виробництва);

г) немає вірної відповіді.

25. Регіональна соціально-економічна система – це...

а) територія, на якій функціонує і розвивається система зв'язків і залежностей між підприємствами й організаціями, розташованими в її межах;

б) взаємопов'язана єдність елементів соціальної сфери та суб'єктів господарювання регіону, якій притаманні ознаки саморегуляції, збалансованості, і комплексності, що забезпечує відтворення територіальної спільності людей, а також природного й соціального середовища їх проживання;

в) територія, що є невід'ємною частиною єдиного народногосподарського комплексу країни;

г) територія, що відрізняється від інших територій низкою ознак і має певну цілісність, взаємопов'язаність елементів, що її складають.

26. Регіональний простір ...

а) об'єднує виробників і споживачів товарів та послуг в єдину економічну систему в межах регіонів;

б) формується на обмеженій території (адміністративного району, агломерації, вузла, територіальних громад) і характеризується економічними зв'язками між підприємствами щодо використання певного ресурсу, агломераційного ефекту;

в) характеризується зв'язками між територіально розосередженими об'єктами, які займають значні площі (кілька країн) і мають тісні технологічні, економічні та управлінські зв'язки між державами щодо досягнення певної мети;

г) система економічних зв'язків, які складаються в процесі господарської діяльності конкретних територіальних громад.

27. Регіональний економічний простір – це ...

а) адміністративно-територіальна одиниця в деяких зарубіжних країнах, що виокремлюється поряд з основною адміністративною одиницею за ознаками меншого освоєння;

б) територія, на якій функціонує і розвивається система зв'язків і залежностей між підприємствами и організаціями, розташованими в його межах;

в) підсистема соціально-економічного комплексу країни та як його відносно самостійна частина із закінченим циклом відтворення, що має свою специфіку;

г) поліструктурна системна сукупність ресурсів та суб'єктів господарювання і відносини між ними, що формують відповідні сфери діяльності в процесі економічного відтворення, забезпечують суспільне виробництво, обмін, розподіл і споживання матеріальних благ та послуг для потреб суспільства.

28. Економічне районування – це ...

а) науково обґрунтований поділ країни на економічні райони, що склалися історично або формуються в процесі розвитку продуктивних сил на основі суспільного і територіального поділу праці;

б) науковий метод поділу країни на спеціалізовані територіально-господарські частини, що склалися в результаті суспільного і територіального поділу праці за певний історичний період;

в) форма територіальної організації господарства;

г) всі відповіді вірні.

29. Виявлення цілісних господарських комплексів з провідною галуззю – це принцип ...

а) встановлення міжрайонної спеціалізації;

б) дотримання територіальної єдності економічного району;

в) встановлення центрів районоформування;

г) немає вірної відповіді.

30. Принцип, який передбачає, що межі економічних районів не повинні перетинати межі існуючих адміністративно-територіальних одиниць, – це принцип ...

а) встановлення міжрайонної спеціалізації;

б) дотримання територіальної єдності економічного району;

- в) встановлення центрів районоформування;
- г) немає вірної відповіді.

31. Якого типу економічного району не існує згідно інтегрального районування?

- а) великого; б) крупного;
- в) середнього; г) малого.

32. Якого типу економічного району не існує?

- а) галузевого; б) інтегрального;
- в) макроекономічного; г) немає вірної відповіді.

33. Якого типу економічного району не існує?

- а) макроекономічного; б) мезоекономічного;
- в) мікроекономічного; г) немає вірної відповіді.

34. Якого типу економічного району не існує?

- а) мегаекономічного; б) макроекономічного;
- в) мікроекономічного; г) немає вірної відповіді.

35. Основним районоутворювальним фактором є ...

- а) сформовані територіальні виробничі комплекси;
- б) територіальний поділ праці;
- в) форми територіальної організації розселення населення та виробництва;
- г) найбільші міста країни.

36. Регіональна спеціалізація не може бути...

- а) глобальною; б) національною;
- в) внутрішньорайонною; г) міжрайонною.

37. Як співвідносяться галузеві та інтегральні економічні райони?

- а) галузеві економічні райони є складовою частиною інтегральних економічних районів;
- б) інтегральні економічні райони є складовою частиною галузевих економічних районів;
- в) ці види економічних районів не співвідносяться;
- г) немає вірної відповіді.

38. Макроекономічні райони ...

- а) використовуються як для середньострокового планування і прогнозування розвитку галузей матеріального виробництва й невиробничої сфери та розробки програм галузевого розвитку, так і для поліпшення управління господарською діяльністю регіону;

б) використовуються для довгострокового планування і прогнозування розвитку та розміщення продуктивних сил, формування загальнодержавних баз (зон) промислового чи сільськогосподарського виробництва, які не можуть бути сформовані в межах лише однієї адміністративної області;

в) територія адміністративної області, краю, автономної республіки, тобто територіальні одиниці адміністративно-територіального і національно-територіального поділу країни;

г) використовуються для поточного планування і поліпшення оперативного управління розвитком виробництва на їхній території.

39. Мезоекономічні райони...

а) використовуються як для середньострокового планування і прогнозування розвитку галузей матеріального виробництва й невиробничої сфери та розробки програм галузевого розвитку, так і для поліпшення управління господарською діяльністю регіону;

б) використовуються для довгострокового планування і прогнозування розвитку та розміщення продуктивних сил, формування загальнодержавних баз (зон) промислового чи сільськогосподарського виробництва, які не можуть бути сформовані в межах лише однієї адміністративної області;

в) територія адміністративної області, краю, автономної республіки, тобто територіальні одиниці адміністративно-територіального і національно-територіального поділу країни;

г) вірні відповіді а і в.

40. Мікроекономічні райони ...

а) використовуються як для середньострокового планування і прогнозування розвитку галузей матеріального виробництва й невиробничої сфери та розробки програм галузевого розвитку, так і для поліпшення управління господарською діяльністю регіону;

б) використовуються для довгострокового планування і прогнозування розвитку та розміщення продуктивних сил, формування загальнодержавних баз (зон) промислового чи сільськогосподарського виробництва, які не можуть бути сформовані в межах лише однієї адміністративної області;

в) територія адміністративної області, краю, автономної республіки, тобто територіальні одиниці адміністративно-територіального і національно-територіального поділу країни;

г) використовуються для поточного планування і поліпшення оперативного управління розвитком виробництва на їхній території.

41. Стратегічною метою районоформування є ...

- а) підвищення добробуту та якості життя населення;
- б) досягнення стійких темпів економічного розвитку;
- в) посилення конкурентних позицій у глобальній економічній системі;

г) всі відповіді вірні.

42. В Україні має місце такий тип економічного районування ...

- а) макроекономічний;
- б) мезоекономічний;
- в) мікроекономічний;
- г) галузевий.

43. На території сучасної України виділяють таку кількість економічних районів ...

- а) 5;
- б) 6;
- в) 7;
- г) 8.

44. В Україні найбільшу зону районоформуючого впливу має місто ...

- а) Харків;
- б) Донецьк;
- в) Запоріжжя;
- г) Київ.

45. В Україні до районоформуючих міст не відноситься ...

- а) Київ;
- б) Харків;
- в) Луганськ;
- г) Львів.

46. Включає Волинську, Житомирську, Рівненську і Чернігівську області ...

- а) Подільський економічний район;
- б) Поліський економічний район;
- в) Центральний економічний район;
- г) немає вірної відповіді.

47. Включає Вінницьку, Хмельницьку і Тернопільську області ...

- а) Подільський економічний район;
- б) Поліський економічний район;
- в) Центральний економічний район;
- г) немає вірної відповіді.

48. Включає Дніпропетровську, Запорізьку і Кіровоградську області ...

- а) Причорноморський економічний район;
- б) Придніпровський економічний район;
- в) Центральний економічний район;
- г) немає вірної відповіді.

49. Включає Харківську, Полтавську і Сумську області ...

- а) Центральний економічний район;
- б) Східний економічний район;
- в) Придніпровський економічний район;
- г) немає вірної відповіді.

50. Включає Київську і Черкаську області ...

- а) Подільський економічний район;
- б) Поліський економічний район;
- в) Центральний економічний район;
- г) немає вірної відповіді.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 3. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ

Модуль 6. Природно-ресурсний потенціал регіонів.

Модуль 7. Екологічний потенціал регіонів.

Модуль 8. Демографічний потенціал регіонів.

Модуль 9. Трудовий потенціал регіонів.

Модуль 10. Освітній потенціал регіонів.

Модуль 11. Науковий і інноваційний потенціал регіонів.

Модуль 12. Підприємницький потенціал регіонів.

Модуль 13. Виробничий потенціал регіонів.

Модуль 14. Експортний потенціал регіонів.

Модуль 15. Фінансовий потенціал регіонів.

Модуль 16. Інвестиційний потенціал регіонів.

Термінологічний словник

Економічний потенціал регіону включає природно-ресурсний, екологічний, демографічний, трудовий, освітній, науковий, інноваційний, підприємницький, виробничий, експортний, фінансовий і інвестиційний потенціали.

Природно-ресурсний потенціал характеризується через оцінку стану земельних і водних ресурсів, мінерально-сировинної бази.

Екологічний потенціал характеризується такими показниками як скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, утворення, утилізація та спалення відходів (у тому числі за класами небезпеки).

При оцінюванні *демографічного потенціалу* особлива уваги приділяється дослідженню тенденцій зміни чисельності наявного населення, коефіцієнтів народжуваності та смертності, природного та міграційного приросту (скорочення) населення.

Трудовий потенціал значною мірою характеризують тенденції зміни чисельності економічно активного, зайнятого та безробітного населення, коефіцієнтів обороту кадрів по прийому та звільненню, навантаження безробітних осіб на 1 вакантне робоче місце, інтенсивності працевлаштування незайнятих трудовою діяльністю громадян.

Освітній потенціал відображають такі показники як кількість учнів загальноосвітніх закладів і професійно-технічних закладів, студентів вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації у розрахунку на 10 тис. населення, а також кількість працівників, які навчалися новим професіям і підвищили кваліфікацію.

Науковий потенціал характеризується кількістю організацій і чисельністю фахівців вищої кваліфікації, які виконують наукові та науково-технічні роботи, а також обсягом витрат наукових організацій на здійснення фундаментальних і прикладних досліджень, науково-технічних розробок і послуг.

Для характеристики *інноваційного потенціалу* застосовується система показників, яка відображає кількість інноваційно активних підприємств, обсяг витрат підприємств на провадження інноваційної діяльності, обсяг реалізованої інноваційної продукції, інтенсивність впровадження інновацій у виробництво.

При характеристиці *підприємницького потенціалу* аналізується кількість і структура суб'єктів ЄДРОПУ (в тому числі за правовим статусом і за організаційно-правовими формами господарювання), оцінюється внесок суб'єктів підприємництва в регіоні в загальний результат діяльності підприємств і фізичних осіб-підприємців у державі в цілому.

Виробничий потенціал оцінюється через визначення обсягу валового регіонального продукту та валової доданої вартості (створеної в різних видах економічної діяльності), обсягу промислової та сільськогосподарської продукції.

Характеристика *експортного потенціалу* передбачає оцінку обсягів експорту та імпорту товарів у вартісному виразі, знаходження сальдо експортно-імпортних операцій, аналіз зміни товарної та географічної структури експорту й імпорту.

Фінансовий потенціал характеризується загальним фінансовим результатом господарюючих суб'єктів, частками та фінансовим результатом підприємств, що отримали прибуток і збиток.

Характеристика *інвестиційного потенціалу* передбачає оцінку обсягу капітальних вкладень за видами економічної діяльності та джерелами фінансування інвестиційної діяльності.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «економічний потенціал регіону»?
2. Назвіть і охарактеризуйте складові економічного потенціалу регіону.
3. Що таке «природно-ресурсний потенціал регіону»?
4. Якими показниками характеризується природно-ресурсний потенціал регіону?
5. Дайте характеристику природно-ресурсному потенціалу регіонів України.
6. Що таке «екологічний потенціал регіону»?
7. Якими показниками характеризується екологічний потенціал регіону?
8. Дайте характеристику екологічному потенціалу регіонів України.
9. Що таке «демографічний потенціал регіону»?

10. Якими показниками характеризується демографічний потенціал регіону?
11. Дайте характеристику демографічному потенціалу регіонів України.
12. Що таке «трудовий потенціал регіону»?
13. Якими показниками характеризується трудовий потенціал регіону?
14. Дайте характеристику трудовому потенціалу регіонів України.
15. Що таке «освітній потенціал регіону»?
16. Якими показниками характеризується освітній потенціал регіону?
17. Дайте характеристику освітньому потенціалу регіонів України.
18. Що таке «науковий потенціал регіону»?
19. Якими показниками характеризується науковий потенціал регіону?
20. Дайте характеристику науковому потенціалу регіонів України.
21. Що таке «інноваційний потенціал регіону»?
22. Якими показниками характеризується інноваційний потенціал регіону?
23. Дайте характеристику інноваційному потенціалу регіонів України.
24. Що таке «підприємницький потенціал регіону»?
25. Якими показниками характеризується підприємницький потенціал регіону?
26. Дайте характеристику підприємницькому потенціалу регіонів України.
27. Що таке «виробничий потенціал регіону»?
28. Якими показниками характеризується виробничий потенціал регіону?
29. Дайте характеристику виробничому потенціалу регіонів України.
30. Що таке «експортний потенціал регіону»?
31. Якими показниками характеризується експортний потенціал регіону?

32. Дайте характеристику експортному потенціалу регіонів України.
33. Що таке «фінансовий потенціал регіону»?
34. Якими показниками характеризується фінансовий потенціал регіону?
35. Дайте характеристику фінансовому потенціалу регіонів України.
36. Що таке «інвестиційний потенціал регіону»?
37. Якими показниками характеризується інвестиційний потенціал регіону?
38. Дайте характеристику інвестиційному потенціалу регіонів України.
39. Назвіть основні проблеми розвитку економічного потенціалу регіонів України.
40. Окресліть перспективи розвитку економічного потенціалу регіонів України.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Природно-ресурсний потенціал регіону не включає ...
- а) стан земельних ресурсів;
 - б) стан водних ресурсів;
 - в) стан мінерально-сировинної бази;
 - г) немає вірної відповіді.
2. Для характеристики структури земельних ресурсів регіону визначається частка ...
- а) земель заповідного фонду;
 - б) земель сільськогосподарського призначення;
 - в) забудованих земель;
 - г) всі відповіді вірні.
3. Для характеристики структури земельних ресурсів регіону визначається частка ...
- а) лісів;
 - б) земель під водою;
 - в) відкритих заболочених земель;
 - г) всі відповіді вірні.

4. Найбільш забезпеченим земельними ресурсами регіоном України є ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Одеська область;
- в) Харківська область;
- г) Чернігівська область.

5. Найменш забезпеченим земельними ресурсами регіоном України є ...

- а) Закарпатська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Чернівецька область.

6. Найбільш забезпеченим водними ресурсами регіоном України (за критерієм довжини річок) є ...

- а) Закарпатська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Львівська область;
- г) Полтавська область.

7. Найменш забезпеченим водними ресурсами регіоном України (за критерієм довжини річок) є ...

- а) Волинська область;
- б) Луганська область;
- в) Миколаївська область;
- г) Херсонська область.

8. Найбільш забезпеченим водними ресурсами регіоном України (за критерієм корисного об'єму водосховищ) є ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Харківська область;
- г) Одеська область.

9. Найменш забезпеченим водними ресурсами регіоном України (за критерієм корисного об'єму водосховищ) є ...

- а) Житомирська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Чернівецька область;
- г) Чернігівська область.

10. Аналіз мінерально-сировинної бази регіону зазвичай виконується у розрізі таких груп корисних копалин:

- а) горючі корисні копалини;
- б) металічні корисні копалини;
- в) неметалічні корисні копалини;
- г) всі відповіді вірні.

11. Екологічний потенціал регіону характеризується такими показниками:

- а) скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти;
- б) викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- в) утворення відходів;
- г) всі відповіді вірні.

12. Характеризується найвищим рівнем забору води з природних водних об'єктів (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Запорізька область;
- г) Київська область.

13. Характеризується найнижчим рівнем забору води з природних водних об'єктів (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Кіровоградська область;
- г) Тернопільська область.

14. Характеризується найвищим рівнем скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Луганська область;
- г) Одеська область.

15. Характеризується найнижчим рівнем скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти такий регіон України ...

- а) Вінницька область;

- б) Волинська область;
- в) Івано-Франківська область;
- г) Хмельницька область.

16. Характеризується найвищим рівнем викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Луганська область;
- г) Івано-Франківська область.

17. Характеризується найнижчим рівнем викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Рівненська область;
- в) Закарпатська область;
- г) Чернівецька область.

18. Характеризується найвищим рівнем утворення відходів (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Кіровоградська область;
- г) Полтавська область.

19. Характеризується найнижчим рівнем утворення відходів (у розрахунку на 1 особу) такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Одеська область;
- в) Херсонська область;
- г) Чернівецька область.

20. Характеризується найвищим рівнем утилізації відходів такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Кіровоградська область;
- г) Луганська область.

21. Характеризується найнижчим рівнем утилізації відходів такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Одеська область;
- г) Херсонська область.

22. Найбільшою чисельністю наявного населення характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Львівська область;
- г) Харківська область.

23. Найменшою чисельністю наявного населення характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Кіровоградська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Чернівецька область.

24. Найвищим рівнем народжуваності характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Одеська область;
- г) Рівненська область.

25. Найнижчим рівнем народжуваності характеризується такий регіон України ...

- а) Донецька область;
- б) Луганська область;
- в) Сумська область;
- г) Чернігівська область.

26. Найвищим рівнем смертності характеризується такий регіон України ...

- а) Кіровоградська область;
- б) Полтавська область;
- в) Сумська область;
- г) Чернігівська область.

27. Найнижчим рівнем смертності характеризується такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;

- б) Рівненська область;
- в) Івано-Франківська область;
- г) Львівська область.

28. Найвищим рівнем економічної активності населення характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Рівненська область;
- в) Харківська область;
- г) Чернігівська область.

29. Найнижчим рівнем економічної активності населення характеризується такий регіон України ...

- а) Івано-Франківська область;
- б) Луганська область;
- в) Одеська область;
- г) Тернопільська область.

30. Найвищим рівнем зайнятості населення характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Запорізька область;
- в) Харківська область;
- г) Чернігівська область.

31. Найнижчим рівнем зайнятості населення характеризується такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Чернівецька область.

32. Найвищим рівнем безробіття населення характеризується такий регіон України ...

- а) Рівненська область;
- б) Сумська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Чернігівська область.

33. Найнижчим рівнем безробіття населення характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Луганська область;

- в) Одеська область;
- г) Харківська область.

34. Найбільшим навантаженням незайнятих трудовою діяльністю громадян на 1 вакантне робоче місце характеризується такий регіон України ...

- а) Вінницька область;
- б) Запорізька область;
- в) Хмельницька область;
- г) Черкаська область.

35. Найменшим навантаженням незайнятих трудовою діяльністю громадян на 1 вакантне робоче місце характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Київська область;
- в) Одеська область;
- г) Харківська область.

36. Найвищим коефіцієнтом обороту кадрів по прийому характеризується такий регіон України ...

- а) Вінницька область;
- б) Кіровоградська область;
- в) Херсонська область;
- г) Черкаська область.

37. Найнижчим коефіцієнтом обороту кадрів по прийому характеризується такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Львівська область;
- г) Хмельницька область.

38. Найвищим коефіцієнтом обороту кадрів по звільненню характеризується такий регіон України ...

- а) Вінницька область;
- б) Кіровоградська область;
- в) Херсонська область;
- г) Черкаська область.

39. Найнижчим коефіцієнтом обороту кадрів по звільненню характеризується такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;

- б) Івано-Франківська область;
- в) Львівська область;
- г) Рівненська область.

40. Найбільша чисельність учнів загальноосвітніх закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Рівненська область;
- г) Чернівецька область.

41. Найменша чисельність учнів загальноосвітніх закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Донецька область;
- б) Луганська область;
- в) Сумська область;
- г) Харківська область.

42. Найбільша чисельність учнів професійно-технічних навчальних закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Луганська область;
- б) Львівська область;
- в) Миколаївська область;
- г) Рівненська область.

43. Найменша чисельність учнів професійно-технічних навчальних закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Київська область;
- в) Харківська область;
- г) Чернігівська область.

44. Найбільша чисельність студентів вищих навчальних закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Запорізька область;
- б) Львівська область;
- в) Одеська область;

г) Харківська область.

45. Найменша чисельність студентів вищих навчальних закладів у розрахунку на 10 тис. населення характерна для такого регіону України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Київська область;
- в) Кіровоградська область;
- г) Чернігівська область.

46. Найвищим рівнем перепідготовки працівників характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Київська область;
- г) Луганська область.

47. Найнижчим рівнем перепідготовки працівників характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Івано-Франківська область;
- в) Львівська область;
- г) Чернігівська область.

48. Найвищим рівнем підвищення кваліфікації працівників характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Рівненська область;
- г) Луганська область.

49. Найнижчим рівнем підвищення кваліфікації працівників характеризується такий регіон України ...

- а) Вінницька область;
- б) Закарпатська область;
- в) Черкаська область;
- г) Чернігівська область.

50. Найбільша кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Львівська область;

г) Харківська область.

51. Найменша кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Житомирська область;
- б) Рівненська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Хмельницька область.

52. Найбільша чисельність фахівців вищої кваліфікації (докторів наук і кандидатів наук) зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Львівська область;
- г) Харківська область.

53. Найменша чисельність фахівців вищої кваліфікації (докторів наук і кандидатів наук) зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Волинська область;
- б) Житомирська область;
- в) Закарпатська область;
- г) Кіровоградська область.

54. Характеризується найвищим рівнем внутрішніх поточних витрат на наукові та науково-технічні роботи такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Запорізька область;
- г) Харківська область.

55. Характеризується найнижчим рівнем внутрішніх поточних витрат на наукові та науково-технічні роботи такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Рівненська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Хмельницька область.

56. Найбільша кількість інноваційно активних підприємств у промисловості зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Запорізька область;
- б) Львівська область;
- в) Миколаївська область;
- г) Харківська область.

57. Найменша кількість інноваційно активних підприємств у промисловості зосереджена в такому регіоні України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Полтавська область;
- г) Рівненська область.

58. Найбільший обсяг витрат на інноваційну діяльність є характерним для такого регіону України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Одеська область;
- г) Харківська область.

59. Найменший обсяг витрат на інноваційну діяльність є характерним для такого регіону України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Рівненська область;
- в) Чернівецька область;
- г) Чернігівська область.

60. Найбільшим обсягом реалізованої інноваційної продукції (що є новою для ринку) характеризується такий регіон України ...

- а) Луганська область;
- б) Полтавська область;
- в) Сумська область;
- г) Харківська область.

61. Найменшим обсягом реалізованої інноваційної продукції (що є новою для ринку) характеризується такий регіон України ...

- а) Житомирська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Рівненська область;
- г) Хмельницька область.

62. Найбільшим обсягом реалізованої інноваційної продукції (що є новою для підприємства) характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Луганська область;
- г) Полтавська область.

63. Найменшим обсягом реалізованої інноваційної продукції (що є новою для підприємства) характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Миколаївська область;
- в) Рівненська область;
- г) Чернівецька область.

64. Найвищим рівнем впровадження прогресивних технологічних процесів у виробництво характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Запорізька область;
- в) Сумська область;
- г) Харківська область.

65. Найнижчим рівнем впровадження прогресивних технологічних процесів у виробництво характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Рівненська область;
- г) Чернівецька область.

66. Найвищим рівнем освоєння інноваційної продукції в промисловості характеризується такий регіон України ...

- а) Донецька область;
- б) Запорізька область;
- в) Сумська область;
- г) Харківська область.

67. Найнижчим рівнем освоєння інноваційної продукції в промисловості характеризується такий регіон України ...

- а) Волинська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Рівненська область;
- г) Хмельницька область.

68. Найбільша кількість суб'єктів ЄДРПОУ зосереджена у такому регіоні України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Одеська область;
- г) Харківська область.

69. Найменша кількість суб'єктів ЄДРПОУ зосереджена у такому регіоні України ...

- а) Волинська область;
- б) Рівненська область;
- в) Чернівецька область;
- г) Чернігівська область.

70. Найбільшим валовим регіональним продуктом (у розрахунку на 1 особу) характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Київська область;
- г) Полтавська область.

71. Найменшим валовим регіональним продуктом (у розрахунку на 1 особу) характеризується такий регіон України ...

- а) Закарпатська область;
- б) Рівненська область;
- в) Тернопільська область;
- г) Чернівецька область.

72. Найвищий індекс промислової продукції є характерним для такого регіону України ...

- а) Вінницька область;
- б) Житомирська область;
- в) Кіровоградська область;
- г) Херсонська область.

73. Найнижчий індекс промислової продукції є характерним для такого регіону України ...

- а) Волинська область;
- б) Донецька область;
- в) Луганська область;
- г) Черкаська область.

74. Найбільшим обсягом виробництва сільськогосподарської продукції (у розрахунку на 1 особу) характеризується такий регіон України ...

- а) Вінницька область;
- б) Кіровоградська область;
- в) Полтавська область;
- г) Черкаська область.

75. Найменшим обсягом виробництва сільськогосподарської продукції (у розрахунку на 1 особу) характеризується такий регіон України ...

- а) Донецька область;
- б) Закарпатська область;
- в) Київська область;
- г) Луганська область.

76. Найбільший коефіцієнт покриття експортом імпорту є характерним для такого регіону України ...

- а) Донецька область;
- б) Кіровоградська область;
- в) Миколаївська область;
- г) Полтавська область.

77. Найменший коефіцієнт покриття експортом імпорту є характерним для такого регіону України ...

- а) Волинська область;
- б) Київська область;
- в) Львівська область;
- г) Одеська область.

78. Найбільшим рівнем капітальних інвестицій у розрахунку на 1 особу характеризується такий регіон України ...

- а) Дніпропетровська область;
- б) Донецька область;
- в) Київська область;
- г) Полтавська область.

79. Найменшим рівнем капітальних інвестицій у розрахунку на 1 особу характеризується такий регіон України ...

- а) Житомирська область;
- б) Закарпатська область;
- в) Рівненська область;

г) Херсонська область.

80. Основним джерелом фінансування інвестиційної діяльності у всіх регіонах України є ...

- а) кошти державного бюджету;
- б) кошти місцевих бюджетів;
- в) власні кошти підприємств;
- г) кошти іноземних інвесторів.

БЛОК ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ № 4. РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Модуль 17. Державна регіональна економічна політика.

Модуль 18. Програмування соціально-економічного розвитку регіонів.

Термінологічний словник

Державна регіональна економічна політика – це практична діяльність держави, пов'язана з державним впливом на розміщення і розвиток виробництва через здійснення певних програм, із державним регулюванням рівнів соціально-економічного розвитку та життя населення різних регіонів країни з метою запобігання значним розривам у цих показниках, недопущення соціальної напруги між регіонами, забезпечення стійкого й збалансованого розвитку регіонів.

Основними складовими цілісного механізму державної регіональної економічної політики України є: законодавчо-нормативна база, бюджетно-фінансова політика, капіталовкладення та їх розподіл між регіонами, розробка і реалізація регіональних соціально-економічних програм, удосконалення територіальної організації продуктивних сил, підвищення ефективності спеціальних економічних зон, посилення міжрегіонального та прикордонного співробітництва, посилення ролі місцевого самоврядування та його взаємодії з державним управлінням.

Державне регулювання регіонального розвитку складається з *адміністративно-правового регулювання та економічного регулювання.*

Адміністративно-правове регулювання включає розробку регіональних програм на середньо- і короткостроковий періоди.

Економічне регулювання передбачає використання економічних регуляторів розміщення продуктивних сил і регіонального розвитку (податкова політика, цінова політика, квоти та ліцензії, дотації й субвенції, державні закупівлі).

Важливе значення для наукового обґрунтування розвитку регіонів має розробка *Схеми (прогнозу) розвитку і розміщення продуктивних сил України та її регіонів*. Такі схеми розробляються на черговий перспективний період науковим підрозділом НАН України – Радою з вивчення продуктивних сил України.

Другим важливим документом, необхідним для розвитку регіонів, має бути *державна програма їх соціально-економічного розвитку*, що складається з *трьох основних розділів*: аналітично-прогнозного, системи основних показників, системи балансових показників. Перший розділ містить результати аналізу основних тенденцій розвитку економіки регіону, цілі, завдання та прогнозні показники його соціально-економічного розвитку на перспективу. Другий включає чисельність і структуру зайнятого населення, використання трудових ресурсів, показники розвитку сфери матеріального виробництва й соціальної сфери за їх основними галузями, рівня життя населення, структурних перетворень в економіці, зовнішньоекономічної діяльності, соціально-економічного розвитку міст, районів тощо. Третій розділ включає баланси трудових, фінансових, паливно-енергетичних ресурсів, виробництва і використання промислової та сільськогосподарської продукції, споживання продовольчих товарів.

Теоретичні питання для самоконтролю

1. Що таке «державна регіональна економічна політика»?
2. Назвіть мету і завдання державної регіональної економічної політики.
3. Опишіть завдання стратегічного державного управління соціально-економічним розвитком регіонів.
4. Опишіть завдання тактичного державного управління соціально-економічним розвитком регіонів.

5. Назвіть об'єкт і суб'єкт державної регіональної економічної політики.

6. Дайте характеристику принципам державної регіональної економічної політики.

7. Охарактеризуйте методологію державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

8. Охарактеризуйте роль органів місцевого самоврядування у здійсненні державної регіональної економічної політики.

9. Яким чином здійснюється прогнозування соціально-економічного розвитку на регіональному рівні?

10. Яким чином здійснюється програмування соціально-економічного розвитку на регіональному рівні?

11. Дайте характеристику типовій структурі державної програми соціально-економічного розвитку регіону.

12. Яким чином здійснюється аналіз ефективності державних програм соціально-економічного розвитку регіону?

13. Якими нормативно-правовими актами регламентується соціально-економічний розвиток регіонів України?

14. Дайте характеристику чинній Державній стратегії регіонального розвитку України.

15. Охарактеризуйте перспективні напрями вдосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України.

16. Дайте комплексну характеристику проблемам соціально-економічного розвитку східних регіонів України.

17. Запропонуйте заходи з нівелювання проблем соціально-економічного розвитку східних регіонів України.

18. Дайте комплексну характеристику проблемам соціально-економічного розвитку західних регіонів України.

19. Запропонуйте заходи з нівелювання проблем соціально-економічного розвитку західних регіонів України.

20. Дайте комплексну характеристику проблемам соціально-економічного розвитку південних регіонів України.

21. Запропонуйте заходи з нівелювання проблем соціально-економічного розвитку південних регіонів України.

22. Дайте комплексну характеристику проблемам соціально-економічного розвитку північних регіонів України.

23. Запропонуйте заходи з нівелювання проблем соціально-економічного розвитку північних регіонів України.

24. Дайте комплексну характеристику проблемам соціально-економічного розвитку центральних регіонів України.

25. Запропонуйте заходи з нівелювання проблем соціально-економічного розвитку центральних регіонів України.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Регіональна політика – це ...

а) система цілей і дій, спрямованих на реалізацію інтересів держави щодо регіонів та внутрішніх інтересів самих регіонів, яка реалізується за допомогою методів, що враховують історичну, етнічну, соціальну, економічну й екологічну специфіку територій;

б) практична діяльність держави, спрямована на забезпечення ефективного і комплексного соціально-економічного розвитку окремих територій країни – її регіонів;

в) вірні відповіді а і б;

г) немає вірної відповіді.

2. Об'єктом регіональної політики є...

а) комплекс соціально-економічних процесів, що відбуваються на даній території;

б) центральні й регіональні органи державної влади та органи місцевого самоуправління;

в) вірні відповіді а і б;

г) немає вірної відповіді.

3. Суб'єктом регіональної політики є...

а) комплекс соціально-економічних процесів, що відбуваються на даній території;

б) центральні й регіональні органи державної влади та органи місцевого самоуправління;

в) вірні відповіді а і б;

г) немає вірної відповіді.

4. Метою державної регіональної економічної політики є...

а) забезпечення внутрішньорегіональної збалансованості економічного розвитку, екологічного стану, соціально-демографічного і суспільно-політичного процесу;

б) збільшення національного багатства країни шляхом ефективного використання природно-ресурсного і науково-технічного потенціалу кожного регіону та тісного співробітництва між регіонами;

в) розвиток і вдосконалення галузевої структури господарства регіонів з метою раціональнішого використання місцевих ресурсів і забезпечення високого рівня зайнятості трудових ресурсів, максимального зменшення безробіття та підвищення життєвого рівня населення;

г) всі відповіді вірні.

5. Що з перерахованого не відноситься до основних стратегічних завдань державної регіональної економічної політики?

а) структурна перебудова економіки регіонів;

б) істотне поліпшення довкілля в промислових центрах;

в) розвиток експортних та імпортозамінних виробництв у регіонах;

г) немає вірної відповіді.

6. Що з перерахованого не відноситься до основних стратегічних завдань державної регіональної економічної політики?

а) повніше використання потенціалу рекреаційних ресурсів;

б) забезпечення в перспективі стабільного зменшення безробіття;

в) інтенсифікація розвитку сільськогосподарського виробництва в регіонах;

г) немає вірної відповіді.

7. «Взаємозв'язок і узгодженість довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях» – це принцип ...

а) законності;

б) паритетності;

в) відкритості;

г) координації.

8. «Забезпечення рівних можливостей доступу об'єктів регіональної політики до ресурсів державної фінансової підтримки регіонального розвитку» – це принцип ...

а) законності;

б) паритетності;

- в) відкритості;
- г) координації.

9. «Розроблення всіх документів, що визначають державну регіональну політику, на основі реальних показників, яких реально досягти та які можливо оцінити» – це принцип ...

- а) унітарності;
- б) відкритості;
- в) субсидіарності;
- г) об'єктивності.

10. «Забезпечення вільного доступу до інформації, що визначає державну регіональну політику і є у розпорядженні органів державної влади» – це принцип ...

- а) унітарності;
- б) відкритості;
- в) субсидіарності;
- г) об'єктивності.

11. Що з нижче перерахованого не є складовою механізму державної регіональної економічної політики України?

- а) законодавчо-нормативна база;
- б) капіталовкладення;
- в) посилення ролі місцевого самоврядування;
- г) немає вірної відповіді.

12. Що з нижче перерахованого не є складовою механізму державної регіональної економічної політики України?

- а) удосконалення територіальної організації продуктивних сил;
- б) розробка і реалізація регіональних соціально-економічних програм;
- в) бюджетно-фінансова політика, пов'язана з перерозподілом фінансових ресурсів між регіонами й центром;
- г) немає вірної відповіді.

13. Що з нижче перерахованого не є складовою механізму державної регіональної економічної політики України?

- а) адміністративно-правове регулювання;
- б) економічне регулювання;
- в) специфічно-територіальне регулювання;
- г) немає вірної відповіді.

14. До адміністративно-правових методів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів відноситься:

- а) цінова політика;
- б) податкова політика;
- в) розробка регіональних програм;
- г) державні закупівлі.

15. До економічних методів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів відноситься:

- а) квоти і ліцензії;
- б) дотації та субвенції;
- в) державні закупівлі;
- г) всі відповіді вірні.

16. До основних принципів державного стимулювання розвитку депресивних територій належать:

- а) об'єктивність і відкритість при визначенні територій для державного стимулювання їх розвитку;
- б) неприпустимість використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб територій;
- в) максимальне використання можливостей самих територій у розробці і реалізації системи заходів з подолання депресивності;
- г) всі відповіді вірні.

17. До заходів державного стимулювання розвитку депресивних територій не належать:

- а) цільове спрямування державних капітальних вкладень у розвиток виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури;
- б) надання державної підтримки малим підприємствам;
- в) спрямування міжнародної технічної допомоги на розв'язання актуальних соціально-економічних та екологічних проблем;
- г) немає вірної відповіді.

18. Суб'єктами, що реалізують державну політику в регіонах України та безпосередньо здійснюють державне регулювання на місцях, є ...

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) обласні, районні та міські державні адміністрації;

г) всі відповіді вірні.

19. Якою установою розробляються Схеми (прогнози) розвитку і розміщення продуктивних сил України та її регіонів?

а) Міністерством економічного розвитку і торгівлі України;

б) Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України;

в) Радою з вивчення продуктивних сил України;

г) Комітетом з економічних питань Верховної Ради України.

20. До документів, що визначають державну регіональну політику в Україні, належать:

а) Державна стратегія регіонального розвитку України;

б) регіональні стратегії розвитку;

в) інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів;

г) всі відповіді вірні.

21. Державна стратегія регіонального розвитку України розробляється на період ...

а) 5 років;

б) 7 років;

в) 10 років;

г) 15 років.

22. Державна стратегія регіонального розвитку України визначає:

а) тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів;

б) стратегічні цілі і напрями регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва;

в) пріоритети державної регіональної політики на відповідний період;

г) всі відповіді вірні.

23. Регіональні стратегії розвитку розробляються на період ...

а) 5 років;

б) 7 років;

в) 10 років;

г) 15 років.

24. Джерелами фінансування державної регіональної політики є:

а) кошти державного бюджету;

б) кошти місцевих бюджетів;

в) кошти міжнародних організацій;

г) всі відповіді вірні.

25. Що з нижче перерахованого не є обов'язковою складовою програми соціально-економічного розвитку регіону?

- а) аналітично-прогнозний розділ;
- б) історичний розділ;
- в) розділ «система основних показників»;
- г) розділ «система балансових показників».

26. Який розділ програми соціально-економічного розвитку регіону містить результати аналізу основних тенденцій розвитку економіки регіону?

- а) аналітично-прогнозний розділ;
- б) розділ «система основних показників»;
- в) розділ «система балансових показників»;
- г) немає вірної відповіді.

27. Який розділ програми соціально-економічного розвитку регіону включає баланси трудових, фінансових, паливно-енергетичних ресурсів, виробництва і використання окремих видів промислової та сільськогосподарської продукції, споживання продовольчих товарів?

- а) аналітично-прогнозний розділ;
- б) розділ «система основних показників»;
- в) розділ «система балансових показників»;
- г) немає вірної відповіді.

28. Який розділ програми соціально-економічного розвитку регіону містить показники розвитку сфери матеріального виробництва й соціальної сфери за їх основними галузями, рівня життя населення, структурних перетворень в економіці, зовнішньоекономічної діяльності тощо?

- а) аналітично-прогнозний розділ;
- б) розділ «система основних показників»;
- в) розділ «система балансових показників»;
- г) немає вірної відповіді.

29. Місцеві фінанси включають:

- а) прибутки підприємств всіх форм власності;
- б) цільові фонди;
- в) вірні відповіді а і б;
- г) немає вірної відповіді.

30. Місцеві фінанси не включають:

- а) прибутки підприємств комунальної форми власності;
- б) місцеві бюджети;
- в) місцеві позики;
- г) немає вірної відповіді.

31. Регіональні фінанси – це ...

а) система економічних відносин, що регулює розподіл і перерозподіл національного доходу, фонду грошових надходжень, які використовуються для економічного й соціального розвитку територій;

б) сукупність фінансових (грошових) ресурсів, використовуваних для економічного і соціального розвитку територій;

в) вірні відповіді а і б;

г) немає вірної відповіді.

32. Дохідна частина регіональних бюджетів включає:

а) субвенції з державного бюджету;

б) податки, збори та мито, включаючи місцеві податки й збори;

в) платежі за використання природних ресурсів;

г) всі відповіді вірні.

33. Витратна частина регіональних бюджетів включає:

а) фінансову підтримку галузей господарського комплексу;

б) фінансову підтримку соціально-культурних заходів;

в) фінансову підтримку правоохоронної діяльності;

г) всі відповіді вірні.

34. Провідне місце у видатках в більшості регіонів займає ...

а) фінансова підтримка галузей господарського комплексу;

б) фінансова підтримка соціально-культурних заходів;

в) фінансова підтримка правоохоронної діяльності;

г) немає вірної відповіді.

35. Займають менше 10% і є найменшими видатки ...

а) фінансова підтримка галузей господарського комплексу;

б) фінансова підтримка соціально-культурних заходів;

в) фінансова підтримка правоохоронної діяльності;

г) немає вірної відповіді.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі акти:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 51. – С. 548.

2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – С. 90.

3. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» № 341/2001 від 25 травня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>. – Заголовок з екрану.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» № 385 від 6 серпня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>. – Заголовок з екрану.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» № 476 від 20 травня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-п>. – Заголовок з екрану.

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» № 931 від 11 листопада 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-п>. – Заголовок з екрану.

7. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» № 79 від 31 березня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16>. – Заголовок з екрану.

Базова література:

8. Каїра З.С. Розміщення виробничих сил: стратегія та практика: Навчальний посібник / З.С. Каїра, А.І. Омелянчук, О.С. Поважний. – Донецьк : Альфа-прес, 2006. – 320 с.

9. Лишиленко В.І. Регіональна економіка: Підручник / В.І. Лишиленко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 384 с.

Додаткова література:

10. Аванесова Н.Е. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / Н.Е. Аванесова. – Х. : Щедра садиба плюс, 2015. – 223 с.

11. Іщук С.І. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: Підручник / С.І. Іщук, О.В. Гладкий. – К. : Знання, 2013. – 447 с.

12. Ковтун О.І. Регіональна економіка: Навчальний посібник для самот. вивч. дисципліни / О.І. Ковтун. – Львів : Новий Світ, 2012. – 162 с.

13. Мартусенко І.В. Регіональна економіка: Підручник / І.В. Мартусенко, Б.В. Погріщук. – Тернопіль : Крок, 2015. – 626 с.

14. Посилкіна О.В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навчальний посібник / Посилкіна О.В., Доровський О.В., Баран Н.Й., Літвінова О.В. – Х. : Вид-во НФаУ, 2014. – 238 с.

Інформаційні ресурси:

15. Комплексна регіональна статистика. Статистичні дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Заголовок з екрану.

16. Шевченко І.Ю. Тестові завдання з дисципліни «Регіональна економіка» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/upravlinnya-ta-biznesu/ekonomiki-pidpriemstva/item/8453-rehionalna-ekonomika.html>. – Заголовок з екрану.

ДЛЯ ПОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни «Регіональна економіка»
для студентів денної та заочної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Укладач: ШЕВЧЕНКО Інна Юріївна

Відповідальний за випуск *Іванілов О.С.*

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка _____

План _____, поз. _____

Підписано до друку _____ р. Формат 60×84 1/16. Папір газетний.

Гарнітура Times New Roman Суг. Віддруковано на ризографі.

Ум. друк. арк. _____. Обл.-вид. арк. _____.

Зам. № _____. Наклад _____ прим. Ціна договірна.

ВИДАВНИЦТВО

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул. Ярослава Мудрого, 25

Тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@khadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції. Серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.